Autor Guste Santini
Subota, 13 Siječanj 2001 20:14

Na kraju drugog tisućljeća privredna aktivnost u Hrvatskoj posustaje. Nezaposlenost se iz dana u dan povećava. Više se ne spori kolika je stopa nezaposlenosti - svi se slažu da je zabrinjavajuća. Velik je broj i prividno zaposlenih. On je svakako veći u odnosu na broj radnika koji redovito ne primaju plaću. Odnos zaposlenih u javnom sektoru prema broju zaposlenih u privatnom sektoru je nepodnošljiv. Ništa manje nije tegoban broj umirovljenika čija je prosječna životna dob pokazatelj rasipanja resursa. Zaduženost u inozemstvu na gornjoj je granici i njezino daljnje povećanje rezultirat će progresivnim rastom cijene (kamatne stope) zaduživanja. Bonitet bi se mogao ozbiljno narušiti. Prodaja obiteljskog srebra je iznevjerila. I na kraju, spomenimo i kretanje cijena. Sve je bilo nekako ljepše dok je bilo kredita u inozemstvu i dok se je za obiteljsko srebro nalazio kupac. Ta je priča gotova i nema više subvencija nacionalnih (viših) cijena uvozom robe (nižih cijena). Cijene proizvođača - polako ali sigurno - će u narednom razdoblju povećavati opći nivo cijena. **Službeno je inflacija na nivou od 8,%. Moja je procjena da ona nikako nije manja od 12%.**
Bez obzira da li je jedna ili druga cifra točna ostaje činjenica da je privreda u stagflaciji. Stagflacija znači okoštavanje privredne strukture na određenom nivou i rast cijena. Promjena tog stanja košta. U našim uvjetima će cijenu "platiti" plaće i javna potrošnja. Pokušaj prenosa dijela troškova na kapital rezultirat će smanjenjem ulaganja što znači da će se stvari pogoršavati.

Polazište u **2001**. svakako je sporazum sa MMF-om. Smanjenje prvotnog Prijedloga proračuna na 49,67 milijardi kuna znači planirano smanjenje proračunskog deficita ne zato što su se reducirali rashodi već se je "ocjenilo" da nije moguće prodati obiteljsko srebro u iznosu od 12,5 milijardi kuna. Mnogi smatraju da se ovaj proračun neće moće održati kako na prihodnoj tako i na rashodnoj strani. Prvi problem će biti prodaja obiteljskog srebra u iznosu od 8,5 milijardi kuna. Neuspjeh u prodaji znači dodatno zaduživanje u inozemstvu i u tuzemstvu s poznatim - negativnim za privredu - učinkom istiskivanja.

Na rashodnoj strani očekuje se značajno smanjenje zaposlenosti u javnom sektoru što se - imajući u vidu brojku od deset tisuća - čini odista složenom i teško izvedivom operacijom. Ovome svakako valja pridodati stanje u društvenim djelatnostima koje je u nezavidnoj situaciji kao i postojeće te očekivane deficite pojedinih fondova. Smanjenje proračuna temelji se u značajnoj mjeri na zamrzavanju osobnih dohodaka čime se izravno i dugoročno, a po učincima, multiplikativno uspostavljaju novi odnosi destrukcije u javnom sektoru. U srednjem roku ovo može imati pogubne posljedice. **Umjesto da se država smanji kao takva ona namjeravanim - zapravo iznuđenim - restrikcijama destruira sustav per se.**

Hrvatska narodna banka će svakako voditi politiku stabilnih cijena što znači i stabilni tečaj kune u odnosu na euro. **Ukoliko je izvjesno da će Vlada i HNB ustrajno raditi na smanjenju inflacije - postojećih 8% trebalo bi, gotovo prepoloviti, smanjiti na 4,5% - nije nemoguće očekivati dodatne monetarne i kreditne restrikcije.**

Proračun iako apsolutno manji od prošlogodišnjeg zbog inflacije i odlučne nakane Vlade i HNB dodatno će imati restriktivne utjecaje na privrednu aktivnost. Pitanje je do kada će se moći ta i takva politika nastaviti. Socijalni problemi iz dana u dan rastu a rješenja nema na vidiku. Izneseno najbolje ocrtava izjave mladih ljudi da bi otišli u inozemstvo raditi bilo šta samo da

promjene svoj status nezaposlenih. Odista zabrinjavajuće izjave.

Ograničenja u 2001. godini uz nepromjenjenu politiku rezultirat će manjim rastom GDP-a od prošlogodišnjeg. **Očekivati rast GDP-a veći od 2,5% uz nastavljanje postojeće ekonomske politike nije realno.**

Rast GDP-a od 2,5% znači da će se **u 2001. godini i dalje povećavati nezaposlenost.**

Rast nezaposlenosti će voditi većim socijalnim tenzijama i socijalnim intervencijama od strane države što će imati negativni učinak na proračun. Preraspodjela na rashodnoj strani iz socijalnih razloga imat će za posljedicu da neke djelatnosti neće moći dobiti predviđena sredstva za ovu godinu. Prenapregnutost prihodne strane proračuna znači novo zaduženje. Gdje? U inozemstvu već imamo status velikog dužnika. Ostaje zaduživanje u zemlji kod "domaćih" banaka. Međutim, i ta priča ima svoje granice. Pored istiskivanja domaćeg sektora smanjit će se i mogućnosti Nove ekonomske politike.

Istovremeno nije moguće očekivati smanjenje inflacije ma koliko monetarno-kreditna politika bila restriktivna. Konačno već dvije godine privreda nije kreditirana od strane banaka i ona funkcionira mimo bankarskog sistema kao što bankarski sistem funkcionira mimo privrede. Prvi su ostavljeni sebi samima a drugima tj. poslovnim bankama pomaže država zadužujući se.

Kako se radi o realnoj inflaciji jasno je da postojeći "aranžman" instrumenata ekonomske politike ne djeluje u pravcu stabilizacije. Naprotiv, nastavljanje ove i ovakve ekonomske politike produbljuje krizu. Realna inflacija se rješava na strani proizvodnje. Proizvodnja je početna i završna točka procesa reprodukcije.

Lenjin je svojevremeno smogao snage da prizna zabludu i predložio je Novu ekonomsku politiku. Baš ju je tako nazvao.